

CURĂȚENIA EPIGRAMEI

Toți scriitorii, indiferent de gen sau specie, trebuie să știe de la bun început că opera lor urmează a fi parcursă nu doar de ei, ci și de cititori. Mergând pe acest principiu, ca autor trebuie să faci de așa manieră încât să-ți atragi simpatia și nu să-i respingi sau să-i obosești pe cei care speră să se delecteze sau de ce nu, să se cultive, citindu-te. Dar pentru asta e nevoie de artă. Artă de a-l face pe cititor să intre în empatie cu autorul și nicidecum să aibă un sentiment de respingere. Desigur, toată opera trebuie să se ridice la un nivel de calitate bun, dar foarte mult contează începutul. Dacă pui mâna pe o carte, la întâmplare, și primele pagini nu spun nimic, desigur, vei renunța la lectură. La fel, chiar dacă subiectul e aparent atractiv, dar modul de scriere e încâlcit ca un păr de babă nepieptănat dimineața, îți vei găsi ceva mai bun de făcut. Această teorie, personală, cred că se potrivește și în cazul epigramei.

Mulți cititori, chiar și din rândul elitelor sau al publicului larg, consideră că epigrame scânteietoare și atractive pot scrie doar oamenii inteligenți. Aici mă abțin să fac comentarii, dar un lucru e clar: Ca să scrii o epigramă foarte bună, trebuie să îndeplinești două condiții. Să ai har de la Dumnezeu, să „inventezi” o poantă explozivă și INEDITĂ, și a doua, să muncești până la sudoare ca să îmbraci elegant catrenul, să-l faci ușor și plăcut de lecturat. Sunt multe cazuri în care autorul găsește, datorită talentului nativ, poante spumoase, dar îmbracă zdrențaros catrenul. Se întâmplă de multe ori ca poanta să fie doar bunicică, dar, dând un aspect artistic, estetic și plăcut, construcției catrenului, cititorul simte plăcerea plutirii în valurile line ale versurilor frumos aranjate. Voi continua cu câteva exemple în care autorii (nu voi da nume), parcă ar vrea să spună ceva, dar se poticnesc în versificație, neglijează eufonia și cursivitatea versurilor sau chiar se abat de la prozodie sau forma în catren a epigramei moderne, inițiată de Cincinat Pavelescu.

Iată ce spune un autor pe care l-am citit întâmplător, la fel ca și pe cei care vor urma în cârcoteala mea:

...

Soacrei

Ca să fie tot frumoasă

Am coafat-o permanent,

I-am luat bluză de mătasă...

Cum a scris în testament!

...

Hai să pricepem că e vorba de o doamnă cochetă care a ținut la înfățișarea ei chiar și întinsă pe catafalc, cu vată în nas, dar modul în care ne “plimbă” autorul, ne lasă un gust amar și un soi de oboseală a minții, citindu-i versurile. În primul rând se amestecă ritmul iambic cu cel trohaic, creînd niște hiatusuri greu de digerat. Folosirea regionalismului “mătasă” în loc de mătase, distrage puțin atenția cititorului, diluând poanta finală. Se vede din fundul grădinii că “mătasă”

a fost folosit doar pentru a îndeplini rima “frumoasă-mătasă”, ori “mătase” se putea rima cu “frumoase” dacă autorul construia altfel catrenul.

Iată în continuare un alt catren în care găsim o poantă arhicunoscută, cea cu asistenta medicală care te bagă în boală, datorită aspectului său atractiv, în loc să te vindece, pe care am mai găsit-o în zeci de catrene. Asta nu ar fi nimic, dar autorul folosește un termen superfluu, “tete-a-tete” tot doar pentru rimă, dar și un termen rar, “anahoret” pe care nu numai că a trebuit să-l caut în DEX, dar nici nu are vreo noimă în contextul catrenului.

...

Seducție

Sunt asistentă medicală

Și-ți spun așa, în tête à tête,

Chiar de oi fi anahoret,

Nu te scot, ci te bag... în boală!

...

Iată și două catrene aproape gemene, deși scrise de autori diferiți:

...

Unuia

Da, merită versificată,

Că-i înțepă-n fund, vezi bine

Ne-a sărăcit pe noi o șleahță:

Vagabonzi fără rușine.

...

Acesta este un catren pe care trebuie să-l citești de două ori, spre a înțelege ceva. În primul rând lipsește subiectul, adică cine merită versificată, cine e înțepată în fund? Oare cea din titlu?? Versul patru se abate de la ritmul celorlalte trei iar poanta este o simplă constatare pe care o resimțim și noi dacă băgăm mâinile în buzunare.

Următorul catren, deși puțin mai “legat”, sfârșește cu aceeași constatare simplă care e departe de a fi o poantă.

...

Protest

M-am săturat să fiu cinstit,

Să văd cum cei mai proști ca mine,

Prin furturi s-au căpătuit

Cu mult tupeu, fără rușine!

...

Am mai spus că mai modern se construiește epigrama în catren, dar sunt unii care revin la secolul XIX și scriu epigrame în șase versuri. Asta din neputința de a-și exprima gândul concis, rezumat în patru versuri. Ei simt nevoia să dea explicații, altfel neputând să spună totul. E ca o poveste tristă, finalizată cu un truism:

....

Top

Întâi e viața asta. Doi:
e cea numită Viața de Apoi
iar trei... e doar o constatare tristă
a treia viață nu există!
Un gând persistă:
Cu cât îmbătrânești
Nu mai trăiești. Doar ești!

...

Următoarea, tot în șase versuri, cu rimă imperfectă, cred că se adresează unor pionieri din epoca trecută când se vehicula dictonul: "Nici muncă fără pâine, nici pâine fără muncă"

...

Orgoliul leneșului
Un leneș cu "practică"
Are-un pic de tactică
Și te ametește
Că și el muncește,
Și încă, ce muncă...
Numai... când mănâncă...

...

Și a treia, care s-ar dori de actualitate, cu aceeași greșeală de ritm, cu aceeași poantă care ne lasă cu buzele umflate:

....

Medicina naturalistă
Doctori, asistente pleacă,
Sănătoși pe alți să facă...
Babele, ca din străbuni,
Cu leacuri, mai fac minuni,
Licori, ierburi ca remediu,
Rămase din... evul mediu.

...

În final. iată un catren pe care îl citim cu mare plăcere:

...

Unui perseverent
În speranța că-ți convine,
Îți trimit răspunsul meu:
Șanse ai să scrii mai bine...
Că mai prost e tare greu!
.....Mircea Trifu.
(n.bun)